

Dioklecijan anulira dogovor tranzicije Rimljana i kršćana i pokreće pohode istrjebljenja istih, a svega trinaest godina nakon njegove abdikacije, Milanskim ediktom 313. godine, Rimski imperator priznaje kršćanstvo kao vjeru. Sljedbenici knjige Indžila (Jevandjelja) osvajaju svijest ratobornih stanovnika Rimskog carstva koji počinju prihvatati Knjigu koja širi poruke prijateljstva i mira, uslijed čega vladajuća elita pokreće akcije tristogodišnjeg progona, ubijanja i mučenja svog stanovništva. Iako je Solomonov hram porušen, za kršćane duhovni centar ostaje Jerusalem. Godine 325, Nikejskim saborom kršćani dobijaju i validne knjige za svoje vjerovanje, ali malo poslije toga i poglavara imperatora Justinijana koji objedinjuje duhovnu i svjetovnu vlast. Prevođenjem Biblije na latinski jezik Rim dobija poseban status i postaje središte duhovnog poglavara - pape, a u Bizantiji imperator postaje i poglavar crkve.

Podjela crkve na Katoličku i Pravoslavnu 1054. godine odvija se po modelu diobe drevnih Izraelićana. Iako nije imperator, papa odlučuje o legitimnosti svjetovnog vladara koji istog podržava u svim segmentima, što je slično faraonskom sistemu. Bizantijski patrijarh imperator opstaje do osvajanja Carigrada od strane Mehmeda Fatiha, koji ne dopušta vasseljskom patrijarhu Genadiju da napusti Konstantinopolj već ga imenuje patrijarhom svih pravoslavaca.

Ovaj čin predstavlja novi oblik laičkog odnosa u društvu.

Prema islamskom učenju, izvor suverenosti vladanja je Božija riječ. Halifa je vođa muslimanske države i zastupnik Božije riječi na Zemlji. Postojanje hilafeta kroz povijest može se podijeliti na period četvorice pravednih halifa i period dinastija. U periodu halifa dominira dosljedna primjena etičkih vrijednosti islamskog učenja, dok je period dinastija obilježen povremeno pravednom vladavinom, nerijetkom upotrebom, a ponekad i zloupotrebom vjere u vladanju, što je najčešće ovisilo o duhovno-moralnom kvalitetu vladara i njegovih pomagača.

Na koncu, u radu se dolazi do zaključka da ukoliko začetke sekularnosti i laiciteta uzimamo od Isusove maksime: „Bogu Božije, a caru carevo“ ili odluke sultana Mehmeda el Fatiha o opstanku vasseljskog patrijarha u Carigradu bez svjetovne vlasti, odnosno krunisanja Napoleona za imperatora, koji svojim rukama uzima krunu od pape i stavlja je na svoju glavu, smatramo početkom vladavine bez vjere, ni epoha civilne vlasti u blažoj verziji laicizma ili oštrijem sekularizmu nikada se nije potpuno odrekla vjere, bilo u zvaničnim političkim ceremonijama, kao što su zakletve na Bibliju, ili uobičajenoj upotrebi vjere i vjerskih autoriteta za održanje i jačanje vlasti.

Ključne riječi: religija - vjerovanje - politika - Bog - Jahve - Knjiga - Amon - Amon Ra - Hronos - Zevs - Jupiter - kršćanstvo - islam - Kraljevina Izrael - Egipat - Helada - Rimsko carstvo - Bizantija - papa - patrijarh - halifa - faraon - imperator - sultan - laicizam - sekularizam

* * * * *

RELIGIJA I POLITIKA NA PRIMJERU SUVERENOG MALTESKOG REDA SVETOG IVANA

Miomir Žužul

Zagreb, Hrvatska

Već iz samoga naziva Suverenog Vojnog i Hospitalerskog reda Svetog Ivana od Jeruzalema, Rodosa i Malte, evidentna je povezanost religijskog i političkog sukusa. Red je osnovan kao religijski red unutar katoličke crkve u jedanaestom stoljeću, sa idejom da prvenstveno skrbi o zdravlju i preživljavanju svih onih koji su u to vrijeme dolazili u Jeruzalem. Iz izvorišta reda proizlazi i njegovo religijsko poslanje. No u to vrijeme i na tom prostoru brinuti se o nekome bilo je nemoguće ukoliko ta briga nije uključivala i osnovnu dimenziju skrbi - fizičko preživljavanje. S toga Red od samih početaka hospitalerno/religijskoj dimenziji dodaje još jednu, a to je vojna. Pripadnici reda su naoružani i poput još nekih postojećih organizacija postaju vitezovi. Osnovna obilježja iz tog vremena su im crveni, bijelo obrubljeni osmerorubi križ na mantiji, ali i štit i mač. Dok, bar u teoriji, religija može postojati i opstajati bez politika, vojska to ni teoretski ne može. No, manje od sto godina od osnivanja red dobiva još jednu, ovaj put sasvim eksplicitno političko/diplomatsku dimenziju. Godine 1113 poveljom Pape Paskala II, red postaje suveren - drugim riječima samostalan i neovisan od bilo koje vlasti i/ili države. Od tada do danas, preko devetsto godina, Red uspijeva kroz sve povijesne tragedije i mijene održati i svoje religijsko-humanitarno poslanje, ali i vlastitu suverenost. Danas red ima preko 12 000 članova - vitezova i dama, ali i preko 11 000 zaposlenih i gotovo 8 000 dragovoljaca/pomača u humanitarnim misijama diljem svijeta. No isto tako Red ima i diplomatske odnose sa 104 države i diplomatske pozicije promatrača u UN i svim bitnim tijelima UN, i u drugim multilateralnim organizacijama. Povijest reda, njegova misija i uloga nekada i danas u vrlo složenom suodnosu religije i politike tema je ove prezentacije.